

Departamento di
Enseñansa Aruba

Landsexamen

NEDERLANDSE TAAL EN LITERATUUR HAVO

VAKINFORMATIE LANDSEXAMEN 2027

Departamento di Enseñansa Aruba
Stadionweg 37
Tel: 5283400
Email: examen@ea.aw
Website: www.ea.aw

Departamento di
Enseñansa Aruba

Landsexamen

De vakinformatie wordt samengesteld door Departamento di Enseñansa Aruba en vastgesteld door de minister.

Inhoud

1. INLEIDENDE OPMERKINGEN	4
2. EXAMENPROGRAMMA	4
3. CENTRAAL EXAMEN	5
4. COMMISSIE-EXAMENS	6
5. BEREKENING EINDCIJFER	6
BIJLAGE 1 EXAMENSTOF	7
BIJLAGE 2 SCHRIJFOPDRACHT	9
BIJLAGE 3 LITERATUURLIJST	10
BIJLAGE 4 PRESENTATIE/GESPREK	11

1. Inleidende opmerkingen

Het landsexamen Nederlandse taal en literatuur havo bestaat uit een centraal schriftelijk examen en commissie-examens. Beide onderdelen zijn verplicht. Voor het vak Nederlandse taal en literatuur havo zijn er drie (3) commissie-examens: twee (2) schriftelijke en één (1) mondelinge examen. In het examenprogramma staat onder andere vermeld welke examenstof centraal wordt getoetst en welke delen via de commissie-examens aan bod komen.

2. Examenprogramma

In [Bijlage 1](#) staat een beschrijving van de examenstof.

In de onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk(e) examen(s) de vaardigheden en kennis getoetst worden.

Tabel 1 verdeling van de vaardigheden en kennis over de verschillende examens

Domein	Subdomein	Centraal examen	DEEL 1 Schriftelijke commissie- examen	DEEL 2 Schriftelijke commissie- examen	Mondelinge commissie- examen
A Leesvaardigheid	A1 Analyseren en interpreteren	ja	nee	nee	nee
	A2 Beoordelen	ja	nee	nee	nee
	A3 Samenvatten	ja	nee	nee	nee
B Mondelinge taalvaardigheid		nee	nee	nee	ja
C Schrijfvaardigheid		nee	ja	nee	nee
D Argumentatieve vaardigheden		ja	ja	ja	ja
E Literatuur	E1 Literaire ontwikkeling	nee	nee	ja	nee
	E2 Literaire begrippen	nee	nee	ja	nee
	E3 Literatuur-geschiedenis	nee	nee	ja	nee
F Oriëntatie op studie en beroep.		nee	ja	ja	nee

3. Centraal examen

Het centraal examen toetst leesvaardigheid en argumentatieve vaardigheden (zie [Bijlage 1](#)). De examinering vindt plaats aan de hand van vragen en opdrachten bij een aantal teksten.

Daarbij wordt onder andere aandacht besteed aan:

- het onderscheiden van tekstsoorten;
- het analyseren van tekstverbanden en tekststructuren;
- het maken van onderscheid tussen hoofd- en bijzaken;
- het aangeven van de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte);
- het benoemen van inhoudelijke en functionele relaties;
- het samenvatten;
- het kunnen herkennen en onderscheiden van standpunten en argumenten;
- het kunnen benoemen van soorten redeneringen;
- het kunnen herkennen van argumentatieschema's;
- het kunnen herkennen van drogredenen.

Bij het centraal examen geldt de officiële spelling van de Nederlandse taal, te weten de spellingregels zoals vastgelegd in de Leidraad van de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje), herziene editie van oktober 2005 (of later).

Bij de beoordeling geldt een aftrekregeling voor fouten die te maken hebben met spelling en formulering.

Daarbij worden de volgende regels gehanteerd:

1. Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht op het totaal. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde. Herhaalde fouten worden als afzonderlijke fouten geteld.
Bij de beoordeling van de spelling wordt uitgegaan van de schrijfwijze volgens de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje).
2. Het is niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord.
3. Voor alle open vragen met een maximumaantal woorden geldt: als je een vraag herhaalt voordat je tot een antwoord komt, dan worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
4. Wanneer een antwoord op een open vraag het maximumaantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van regel 3.

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de aard, de duur, de toegestane hulpmiddelen en de weging van het centraal examen.

Tabel 2 voorschriften voor het centraal examen:

Opdracht	Tijdsduur	Toegestane hulpmiddelen	Weging
Lezen van teksten en beantwoorden van vragen	210 minuten	Staat in de rooster van het centraal examen	1

4. Commissie-examens

De volledige examenstof wordt verdeeld over twee (2) schriftelijke commissie-examens (zie [Bijlage 2](#) en [Bijlage 3](#)) en één (1) mondeling commissie-examen (zie [Bijlage 4](#)), zoals aangegeven in het examenprogramma. In [Bijlage 1](#) staat een beschrijving van de examenstof.

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de aard, de duur, de toegestane hulpmiddelen en de weging van de commissie-examens.

Tabel 3 voorschriften voor de commissie-examens

Commissie-examens	Opdracht	Tijdsduur	Herkansing mogelijk	Deelcijfer	Weging
DEEL 1 Schriftelijke commissie-examen	Schrijven van een beschouwing of betoog	120 minuten	ja	a	0.3
DEEL 2 Schriftelijke commissie-examen	Schriftelijk beantwoorden van vragen over de gelezen werken en poezieanalyse	120 minuten	nee	b	0.4
Mondelinge commissie-examen	Presentatie en gesprek naar aanleiding van een artikel	Vorbereiding/ opruiming : 3-5 minuten Presentatie : 5-8 minuten <u>Gesprek : 3-5 minuten</u> Totaal : 15 minuten	nee	c	0.3

5. Berekening eindcijfer

Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het commissie-examen.

Het cijfer voor het commissie-examen wordt berekend door elk van de deelcijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op 1 decimaal.

Eindcijfer=

(cijfer centraal examen + cijfer commissie-examen) gedeeld door 2, afgerond op een heel getal.

Bijlage 1 Examenstof

DOMEIN A: LEESVAARDIGHEID

Subdomein A1: Analyseren en interpreteren

- 1 De kandidaat kan:
 - vaststellen tot welke tekstsoort een tekst of tekstgedeelte behoort;
 - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven;
 - relaties tussen delen van een tekst aangeven;
 - conclusies trekken met betrekking tot intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur;
 - standpunten en soorten argumenten herkennen en onderscheiden;
 - argumentatieschema's herkennen.

Subdomein A2: Beoordelen

- 2 De kandidaat kan een betogende tekst of betogend tekstgedeelte op aanvaardbaarheid beoordelen en in deze tekst drogredenen herkennen.

Subdomein A3: Samenvatten

- 3 De kandidaat kan teksten en tekstgedeelten beknopt samenvatten.

DOMEIN B: MONDELINGE TAALVAARDIGHEID

- 4 De kandidaat kan ten behoeve van een voordracht, discussie of debat (ter keuze van de school):
 - relevante informatie verzamelen en verwerken;
 - deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek en gespreksvorm;
 - adequaat reageren op bijdragen van luisteraars of gespreksdeelnemers.

DOMEIN C: SCHRIJFVAARDIGHEID

- 5 De kandidaat kan ten behoeve van een gedocumenteerde uiteenzetting, beschouwing en betoog:
 - relevante informatie verzamelen en verwerken;
 - deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek, tekstsoort en conventies voor geschreven taal;
 - concepten van de tekst reviseren op basis van geleverd commentaar.

DOMEIN D: ARGUMENTATIEVE VAARDIGHEDEN

- 6 De kandidaat kan een betoog:
 - analyseren;
 - beoordelen;
 - zelf opzetten en presenteren, schriftelijk en mondeling.

DOMEIN E: LITERATUUR

Subdomein E1: Literaire ontwikkeling

- 7 De kandidaat kan beargumenteerd verslag uitbrengen van zijn leeservaringen met een aantal door hem geselecteerde literaire werken.
 - * Minimaal aantal: havo 8; vwo 12 waarvan minimaal 3 voor 1880.
 - * De werken zijn oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal.

Subdomein E2: Literaire begrippen

- 8 De kandidaat kan literaire tekstsoorten herkennen en onderscheiden, en literaire begrippen hanteren in de interpretatie van literaire teksten.

Subdomein E3: Literatuurgeschiedenis

- 9 De kandidaat kan een overzicht geven van de hoofdlijnen van de literatuurgeschiedenis, en de gelezen literaire werken plaatsen in dit historisch perspectief.

DOMEIN F: ORIËNTATIE OP STUDIE EN BEROEP

Een uitgebreide beschrijving van de exameneenheden voor het centraal examen is te vinden in de Syllabus Nederlands (3F) havo 2027 op <https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2025-07/syllabus-nederlands-3f-havo-2027-versie-2.pdf>

Bijlage 2 Schrijfopdracht

Tijdens het commissie-examen schrijfvaardigheid schrijft de kandidaat een **betoog** of een **beschouwing** in het Nederlands. Hierbij maakt de kandidaat gebruik van de bijgeleverde artikelen. In de examenopdracht staat welk type schrijfproduct (betoog of beschouwing) wordt verwacht. De kandidaat kan hierin dus niet zelf kiezen.

Aan de hand van een stelling of een vraag zal de kandidaat het schrijfproduct moeten opstellen. De bijgeleverde artikelen dienen als bron gebruikt te worden in het middenstuk.

Betoog

In het betoog moet je de volgende onderdelen opnemen:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezer trekt en waarin jouw standpunt helder wordt uiteengezet.
2. Twee overtuigende argumenten die jouw standpunt onderbouwen. Gebruik hierbij telkens een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen en zet dit tussen aanhalingstekens.
3. Een tegenargument dat je vervolgens direct weerlegt. Gebruik hierbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen en plaats dit tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een duidelijke conclusie die aansluit bij jouw standpunt en een uitsmijter.
Een uitsmijter in een betoog is een krachtige slotzin, een pakkende afsluiting of een laatste onvergetelijke opmerking. Het doel hiervan is om bij de lezer een sterke indruk achter te laten zodat het standpunt goed blijft hangen.

Het betoog dient minimaal 325 en maximaal 450 woorden te omvatten.

Beschouwing

In de beschouwing moet je de volgende onderdelen opnemen:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezer trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft.
Je sluit de inleiding af met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik hierbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met twee argumenten. Gebruik hierbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.
Let erop:
 - dat je een pakkende en passende titel bedenkt;
 - dat je aansluit bij het publiek;
 - dat je een duidelijke alinea-indeling laat zien;
 - dat je minstens drie tussenkopjes van maximaal zes woorden bedenkt;
 - dat je oplet op zinsbouw, stijl, spelling en interpunctie;
 - dat je je houdt aan het aantal toegestane woorden. In de examenopdracht staat vermeld hoeveel woorden je mag gebruiken.

Bijlage 3 Literatuurlijst

De volgende **acht boeken** zijn verplicht voor het schriftelijke commissie-examen Nederlands deel 2 (literatuurexamen):

Titel:	Auteur:
1. Het gouden ei	Tim Krabbé
2. Een goede voor de ezel	Tim Krabbé
3. Roxy	Esther Gerritsen
4. Het rookoffer	Tessa de Loo
5. Kinderjaren	Jona Oberski
6. De dood van Murat Idrissi	Tommy Wieringa
7. Zuidstraat	Denis Henriquez
8. Onder de paramariboboom	John Fretz

Bijlage 4 Presentatie/gesprek

Het mondelinge commissie-examen begint met jouw posterpresentatie/ PowerPointpresentatie. Je houdt de presentatie in het Nederlands. Na afloop stelt de examinerator enkele vragen over jouw artikel. De presentatie zal maximaal 15 minuten duren (3 tot 5 minuten voorbereiding/opruiming, 5 tot 8 minuten presenteren en 3-5 minuten vragen).

Onderwerp

Je bent vrij in de keuze van het onderwerp. Kies een recent artikel uit een krant, tijdschrift of van een website.

Criteria artikel:

- Niet ouder dan 2020.
- Minimaal 500 en maximaal 800 woorden.
- Uit gerenommeerde, betrouwbare Nederlandstalige bronnen, bijvoorbeeld De Volkskrant, Trouw, NRC, Elsevier, HP/De Tijd, De Groene Amsterdammer, De correspondent, nu.nl, molecule.nl, quest.nl, en dergelijke.

De examinatoren moeten dit artikel voorafgaand aan de presentatie goedkeuren. Mail het artikel naar de unit Toetsen en Examens (waaronder het landsexamen valt) via e-mailadres: landsexamen.havo@gmail.com. De uiterlijke inleverdatum hiervoor staat vermeld in het tijdschema van het landsexamen 2026-2027. Neem op de dag van de presentatie het artikel in tweevoud mee.

Poster/ PowerPoint

Minimaal A3-formaat. Op de poster staan een titel, illustraties en weinig tekst (maximaal 10 trefwoorden). Je mag ook een PowerPointpresentatie gebruiken. In geval van een PowerPointpresentatie dien je zelf een laptop mee te nemen.

Presentatie

Je houdt de presentatie aan de hand van de poster/ PowerPoint. Je mag geen aantekeningen gebruiken.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op inhoud, taalgebruik, de beantwoording van eventuele vragen en algemene presentatievaardigheden.